

Onderwerp

De toepasselijkheid van Bibob op maatwerkovereenkomsten

Opsteller	Anouk van Dijk	Behandeldatum	24 mei 2022
Programma	Veiligheid, Welzijn, Wijkontwikkeling en Zorg	Status	Openbaar
Portefeuillehouder	H.M.F. Bruls en G. Visser		

Advies

1. Af te wijken van artikel 12 lid 3 van de beleidsregels Wet Bibob 2021 en géén Bibob-toets uit te voeren voorafgaand aan het sluiten van een maatwerkovereenkomst voor de in de pilot aangewezen beleidsterreinen, tot en met 25 maatwerkovereenkomsten per aanbieder binnen de pilotperiode.

Aanleiding

In de regionale aanbesteding Jeugd-GGZ zijn de beleidsregels Wet Bibob 2021 voor het eerst, als pilot, toegepast binnen het sociaal domein. In die beleidsregels is bepaald dat gedurende de pilotfase voorafgaand aan elke overeenkomst op een van de aangewezen beleidsterreinen, een Bibob-toets moet zijn uitgevoerd.

Naast de aanbesteding worden er – indien nodig – voor individuele cliënten zogenoemde maatwerkovereenkomsten (ook wel veegcontracten genoemd) afgesloten met niet-gecontracteerde partijen. Dit is een overeenkomst voor één cliënt die zorg moet ontvangen die niet door de gemeente is ingekocht, bijvoorbeeld in het geval de rechtbank naar deze aanbieder verwijst. In de praktijk blijkt het onwenselijk om vóór het afsluiten van iedere maatwerkovereenkomst een Bibob-toets uit te voeren.

Beoogde impact

Om inwoners tijdig passende hulp te kunnen bieden, willen wij een sluitend en passend zorglandschap realiseren door middel van het contracteren van zorgaanbieders. Tegelijkertijd willen wij enkel overeenkomsten aangaan met integere zorgaanbieders. Met dit voorstel willen we ons beleid zoals vastgesteld in de beleidsregels en de uitvoeringspraktijk weer met elkaar in overeenstemming brengen.

Dit voorstel sluit aan bij de ambitie in de doelenboom van de Stadsbegroting 2022: “We zijn een transparant en slagvaardig stadsbestuur dat in samenspraak met de stad en haar omgeving aan de afgesproken doelstellingen werkt.” en het doel: “De raad treedt op als vertegenwoordiging van de Nijmegenaar. De raad stelt beleid vast. De raad controleert op de uitvoering van beleid.”

Argumenten

1.1. Bibob-toets is (vooraf) niet-proportioneel bij maatwerkovereenkomsten

De Bibob-toets is een relatief zware en uitgebreide toets gericht op het opsporen en voorkomen van criminele activiteiten. Sinds een aantal maanden wordt de Bibob-toets als pilot in het sociale domein uitgevoerd.

Bij het opstellen van de beleidsregels hebben wij destijds onvoldoende stilgestaan bij de vraag of het uitvoeren van een Bibob-toets bij maatwerkovereenkomsten wel of niet wenselijk is.

Uit de praktijk blijkt nu dat het onwenselijk is om bij maatwerkovereenkomsten een Bibob-toets uit te voeren, zeker in het geval dat slechts voor een enkele cliënt een maatwerkovereenkomst met een bepaalde zorgaanbieder wordt gesloten.

De vereiste inspanning is niet uit te leggen aan de aanbieder én vormt een te grote belasting voor diegenen die de toetsing moeten organiseren en uitvoeren.

Het kan er in de praktijk toe leiden dat gespecialiseerde aanbieders simpelweg weigeren om hulp te leveren omdat de administratieve rompslomp niet in verhouding staat tot de opbrengsten. Dit verkleint onze mogelijkheid om een passend zorglandschap te realiseren.

Daarnaast legt dit dus een groot beslag op onze toets-capaciteit waardoor we te weinig tijd overhouden voor het toetsen van aanbieders die qua aantal cliënten of om andere redenen een groter risico vormen.

In de praktijk zijn problemen ontstaan omdat in beginsel geen maatwerkovereenkomsten mogen worden afgesloten voordat een Bibob-toets is uitgevoerd. Dit leidt tot onwenselijke opschorting van maatwerkovereenkomsten. In een enkel geval hebben we vanwege het belang van cliënten om snel de juiste zorg te ontvangen toch een maatwerkovereenkomst afgesloten zonder eerst een Bibob-toets te doen. We vinden het belangrijk om beleid en praktijk weer met elkaar in overeenstemming te brengen.

Om deze reden wordt geadviseerd om in het geval van een maatwerkovereenkomst op de in de beleidsregels aangewezen beleidsterreinen, af te wijken van artikel 12 lid 3 beleidsregels Wet Bibob 2021 dat bepaalt: *“Voordat de gemeente een beslissing neemt inzake de gunning van een overheidsopdracht aan een zorgpartij of het met een zorgpartij sluiten van de met een gunningsbeslissing beoogde overeenkomst, voert de gemeente een Bibob-toets uit.”*

Daarbij wordt één uitzondering gemaakt:

Indien eenzelfde aanbieder tijdens de pilotperiode (2021-2024) voor 25 cliënten een maatwerkovereenkomst heeft of heeft gehad, dan voert de gemeente wél een Bibob-toets uit vóórdat we een volgende maatwerkovereenkomst (dus voor cliënt 26) bij die aanbieder afsluiten.

Het aantal van 25 cliënten is de uitkomst van een ambtelijk overleg waarbij de proportionaliteit, de risico's én de werkbaarheid in de praktijk zijn afgewogen. Na 25 cliënten achten wij het wél proportioneel dat die aanbieder een Bibob-toets ondergaat. Tegelijk is het (integriteits-)risico beperkt tot 25 cliënten. In de praktijk zijn er nu geen aanbieders die alsdan direct een Bibob-toets moeten ondergaan waardoor er problemen zouden kunnen ontstaan qua de continuïteit van de zorg.

Bij de afsluiting van maatwerkovereenkomsten op de meeste andere terreinen van het sociale domein wordt vooraf overigens (ook) geen Bibob-toets gedaan, omdat die terreinen niet onder de Bibob-pilot vallen.

1.2. Het (vooraf) uitvoeren van de Bibob-toets zorgt voor ongewenste vertraging

In het geval van een maatwerkovereenkomsten is veelal sprake van een cliënt die dringend hulp nodig heeft. Het uitvoeren van een Bibob-toets zorgt dan voor een ongewenste vertraging in het leveren van de passende zorg.

1.3. We hebben nog steeds de mogelijkheid om de Bibob-toets op basis van signalen in te zetten

Rondom het uitvoeren van de Bibob-toets en de inkoop van zorg spelen twee belangen: enerzijds het belang van een dekkend zorglandschap, anderzijds het belang om niet samen te werken met malafide zorgaanbieders.

Deze belangen staan soms op gespannen voet met elkaar. In dit voorstel proberen we beide belangen zo goed mogelijk te volgen.

Door niet standaard vooraf een Bibob-toets uit te voeren zorgen we voor een dekkend zorglandschap én kunnen we nog steeds malafide zorgaanbieders weren door in alle maatwerkovereenkomsten een zogenoemde kan-bepaling op te nemen (zie artikel 12 lid 2 jo. 11 lid 1 van de beleidsregels Wet Bibob 2021). Dit houdt kortgezegd in dat de gemeente naar aanleiding van signalen alsnog een Bibob-toets kan uitvoeren. De gemeente kan de maatwerkovereenkomst dan ook wijzigen of ontbinden op basis van de Wet Bibob.

Op deze wijze wordt voorkomen dat vooraf (bij het aangaan van de maatwerkovereenkomst en op het moment dat er dus geen signaal is) al een zware Bibob-toets moet worden gedaan, maar hebben we wel de benodigde 'tools' uit de Wet Bibob in handen voor het geval dat nodig zou blijken te zijn (als er tijdens de loop van het contract signalen zouden opkomen). Daarmee worden dus niet alle zorgaanbieders waarmee we maatwerkovereenkomsten sluiten getoetst, maar alleen zorgaanbieders waarover we relevante signalen ontvangen.

Uiteraard sluiten we alleen maatwerkovereenkomsten met zorgaanbieders waarover we op dat moment geen relevante signalen hebben ontvangen.

Kanttekeningen

1.1. Afwijking van de beleidsregel schept mogelijk een precedentwerking

Bij de zorgaanbieders die zich hebben ingeschreven voor de reeds uitgevoerde aanbestedingen in de pilot is wél vooraf een Bibob-toets gedaan. Sommigen van hen vonden dit een extra administratieve last.

We willen voorkomen dat zorgaanbieders niet meedoen aan een volgende aanbesteding (omdat ze dan vooraf moeten meewerken aan een Bibob-toets), maar bewust kiezen voor de route via een maatwerkovereenkomst.

Voor de aanbestedingen Jeugd-GGZ en Taal&Inburgering en de subsidie dagbesteding ouderen is dat nu niet aan de orde omdat deze net zijn geweest. Bovenstaande situatie doet zich op die beleidsterreinen voor het einde van de pilot dus niet voor. Bovendien wordt kritisch omgegaan met het afsluiten van maatwerkovereenkomsten en wordt steeds bekeken of met die aanbieder ook een ander (vast) contract kan worden aangegaan. Dit geldt te meer indien er voor meerdere cliënten maatwerkovereenkomsten bij eenzelfde aanbieder lopen; alsdan is het streven om een vast contract met de aanbieder aan te gaan.

1.2. *Het inzetten van de Bibob toets op signaalbasis vereist een deugdelijke motivering*

Als we een Bibob-toets op grond van signalen inzetten, moeten we goed kunnen motiveren waarom de toetsing noodzakelijk is. Dit is een belangrijk verschil met de zal-bepaling, waarbij een dergelijke motivering niet nodig is.

Het is dus ook heel belangrijk dat alle betrokken medewerkers alert zijn op relevante signalen én zich bewust zijn van de stappen die dan voor de Bibob-toets moeten worden gezet.

1.3. *We wijken af van de beleidsregels*

Het vorenstaande voorstel is een aanpassing en generieke afwijking van de beleidsregels Wet Bibob 2021 (voor wat betreft de maatwerkovereenkomsten).

De Wet Bibob is in het sociale domein een nieuw instrument en de pilot is nog niet afgerond. Na afloop wordt een evaluatie van de pilot gemaakt, waarmee (onder meer) kan worden bekeken of de Bibob-toets een effectief en efficiënt instrument is dat we al dan niet willen continueren en/of verder willen uitrollen.

Inherent aan een pilot is dat er in de pilot-fase kan blijken dat zich in de uitvoering bepaalde nadelen en bezwaren voordoen. Dit kan ook een aanpassing van eerder opgesteld beleid rechtvaardigen.

Voordeel van het nu aanpassen van het beleid is dat de bevindingen met het nieuwe beleid in de verdere pilot-fase kunnen worden meegenomen. Dat draagt er aan bij dat er aan het einde van de pilot een goed en uitvoerbaar (definitief) beleid komt, waarbij dit onderdeel ook in de beleidsregels wordt opgenomen.

Financiën

Aan dit collegevoorstel zijn geen financiële consequenties verbonden.

Vervolg

Het voorstel zal gelden tot het einde van de pilot Bibob in het sociale domein. De pilot Bibob eindigt in 2024 en zal geëvalueerd worden.

Op basis van de evaluatie Wet Bibob in het sociale domein gaan we de bevindingen vertalen in nieuw beleid, hetgeen ook een aanpassing van de beleidsregels kan inhouden.

Bijlage(n)

Geen